

Polder.blad

April 2018



natuurpunt 

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 27 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich via onze website abonneren op verschillende natuurstudietijdschriften: **Natuur.focus**, **Natuur.oriolus** en **Zoogdier**.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Alle **betalingen** dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder"**.

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be
Danny Jonckheere, 03 828 64 03 -
0478 33 24 27

Conservator Hobokense Polder:
conservator@hobokensepolder.be,
Wim Mertens, 03 216 93 62

Redactie en lay out Polder.blad:
tijdschrift@hobokensepolder.be,
Ria Thys en Luk Smets, 03 289 73 66

Ledenadministratie, penningmeester
en webmaster:
leden@hobokensepolder.be -
webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, 03 289 73 66

Geleide wandelingen:
wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, 03 828 37 60

Natuurbeheer:
Runderen: André Van Langenhove,
03 288 00 81,
andre.van.langenhove@telenet.be
Weekendbeheer: Danny Jonckheere,
0478 33 24 27
Goudklompjes: Peter Van Elsacker,
0486 82 27 92
Info natuurbeheer scholen: Diane De
Clercq, diane.de.clercq@skynet.be,
0486 07 39 87

Volg ons op Facebook



Website: www.hobokensepolder.be

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder.

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen? Hoe doe je dat? Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 0473 48 48 97
- voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be



VOC
Brasschaat-Kapellen

Opvangcentrum voor
Vogels en Wilde dieren

Lente in het verschiet!

Ja, de lente staat weer voor de deur. De planten- en dierenwereld nodigt ons uit om er volop van te komen genieten: bijtjes, vlinders, libellen, vogels, zoogdieren, bloemen en planten, fris-groene bomen, ... En natuurlijk de zon en de langer wordende dagen ...
Je wordt er blij van.

Maar wat voor een spannende winter hebben we gehad. Verschillende malen zijn de **koeien ont-snapt** telkens doordat omgevallen bomen het raster beschadigden. De koeien hebben twee keer op de parking van de BP ge graasd en zijn zelfs bijna tot aan de Schelde gestapt. Maar telkens konden Cowboy Dré en Godelief erger voorkomen. Onze dank natuurlijk aan de melders van deze voorvallen en zij die telkens mee op vangst gingen en de draad herstelden.

Er zijn weer heel wat kleine en grote klussen geklaard, meer dan **100 bomen** waren door de januaristorm **omgewaaid** en werden telkens zeer snel weer opgeruimd door de beheerploegen. 5 fietsenstallingen vergemakkelijken het parkeren voor onze sportieve bezoekers en ons nieuw educatief bord aan De dodaars is ook geplaatst.

We hebben onze Algemene Ledenvergadering gehad, die weer heel wat volk trok en de eerste activiteiten van het jaar waren ook een toppertje.

ca 300 dieren. Dus weer een zeer goed resultaat: in ons volgend Polder.blad geven we je de eindcijfers. En het is zover, de bouw van 2 paddentunnels zal een feit worden, het district heeft groen licht gegeven voor het plaatsen van die tunnels en alles moet klaar zijn tegen april/mei, we houden jullie op de hoogte van de resultaten.

Ook dit Polder.blad staat weer boordevol leuke dingen.

In het kader van ons feestjaar 40 jaar Hobokense Polderwerking lieten we een bier brouwen: het **Hobokens Wild**. Meer info hierover vind je op blz. 13 in dit nummer.

En noteer alvast **zaterdag 13 en zondag 14 oktober** in je agenda. Dan vieren we een weekend lang feest. Een mooie verbindingswandeling op zaterdagmiddag langs onze drie gebieden (Hobokense Polder, Hollebeek en Tarzanboskes), met een kleine receptie aan de Tarzanboskes. 's Avonds dineren we in stijl in CC Moretus. Zondag (na het vervullen van onze kiesplicht) wandelen we met al onze oud-voorzitters en zal er randanimatie zijn in de Hobokense Polder. Top of the Bill: Warre Borgmans zal enkele openlucht optredens verzorgen op zondagmiddag.

En dan is er natuurlijk **Expeditie Natuurpunt**: twee teams zullen de Hobokense Polder vertegenwoordigen: Team Nello en Patrasche en Team Hoofd boven Water. Meer info op de blzn 14 en 15.

De verkiezingen naderen. We bezorgden een **verkiezingsmemorandum** met onze verzuchtingen aan alle politici. Meer hierover op blz 25.

Ik hoop jullie allemaal tegen te komen in een van onze natuurgebieden of op onze activiteiten. En geniet vooral van de heerlijke lente.

Danny

Inhoudstafel

Colofon	2
Voorwoord	3
Kalender	4
Waarnemingen.be: 10 jaar!	12
Hobokens Wild-bier	13
Expeditie Natuurpunt	14
Wat gebeurt er in de Polder	16
Scholen en Goudklompjes	17
Dankwoord aan Gilbert	18
Monitoring in de Polder	19
Onze sponsors	19
Vogelreis naar Tarifa	20
Broedvogelonderzoek	20
Vogelwaarnemingen	21
Ardea, 5 jaar jong	23
Meer natuur voor iedereen	25
Zoogdieren in de Polder: 2017	26
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.

De **paddentrek** is volop bezig met voorlopig (stand op 14 maart) aan Fort 8 al meer dan 2000 overgezette amfibieën en aan de Hobokense Polder



Solitaire bij

Bijenhotel aan de Kolonel Harrystraat. Danny en Yaro zorgden voor de opvulling van de vier kasten - Foto: Danny Jonckheere



Voorkaft: Grote bonte specht - Foto: Walter De Weger

Achterkaft: Houtpantserjuffer - Foto: Jan Rose

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.



Kostendelend vervoer (7 cent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)



Kindvriendelijke tocht



Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Vrijdag 15 tot zondag 17 juni

Weekend Maasduinen/Maasheggen

Bij het ter perse gaan van dit Polder.blad zijn er twee plaatsen vrijgekomen voor het Natuurpuntweekend Maasduinen/Maasheggen.

Info: Luk en Ria Smets-Thys – luk.smets@telenet.be

SNEL inschrijven is de boodschap!

Alle inschrijvingsmodaliteiten vind je in het Polder.blad van januari of op de website.



April tot 5 mei om 8 u

Trektellingen: Trektelpost Hobokense Polder

Ardea-tellers: Maarten Mortier - mmortar@hotmail.com of
Walter De Weger - deweger.walter@skynet.be



ARDEA nodigt iedereen uit om mee te komen trek tellen in Hoboken.

Dat kan op twee manieren:

Eén: ben je een doorwinterde trek teller en heb je een flexibele agenda? Weersafhankelijke trek tellingen op trektelpost Hobokense Polder (data onbekend). De voorbije jaren leerden dat de voorjaartrek minder intens verloopt dan de najaartrek. Wisselvallig lenteweer maakt het doortrekken van vogels in grote getale er ook niet beter op. Sinds 2017 wordt de trektelpost op de Scheldedijk tijdens het voorjaar enkel bemand bij aangekondigd goed trekwee. D.w.z. droog, matige wind (3 BFT) uit NO. Onze doorwinterde trek tellers Maarten en Walter houden de weerberichten in die periode dagelijks in het oog, en via Luc wordt het tellen dan daags voordien aangekondigd op de blog. Op de site www.hobokensepolder.be/trektellen kan je de telresultaten volgen

Twee: wil je eerder eens kennisma-

ken en ingeleid worden in de trek teller? Eenmalige trek telling met gids (zaterdag 7 april). Weer of geen weer, de trektelpost wordt sowieso geopend en iedereen is welkom. Onze meest ervaren trek tellers en telpost oprichter Luc Van Schoor zullen dan graag hun arendsogen, hun scherpste oren en hun telescopen inzetten om u zo veel mogelijk te laten kennismaken met de overvliegende trek vogels en de kneepjes van het vak bij dit bijzonder vogelonderzoek. Altijd zijn er wel verrassende waarnemingen te noteren, maar zelfs zonder die onregelmatige uitschieters is het een bijzonder leerrijke ervaring.

Praktisch: Best op voorhand eventjes de ARDEA-tellers verwittigen. Volg de berichtgeving via de blog.

Plaats: Scheldedijk Hobokense Polder, via Petroleumkaai (parking) of via Polderstad. Meebrengen: (warme) drank, klapstoeltje. Er wordt geteld van 8 u tot de middag.

Zaterdag 14 april om 15 u

Blaue reigeronderzoek in het Schoonselhof

Gids: Luc Van Schoor - luc.vanschoor@scarlet.be



Vogelwerkgroep ARDEA telt dit jaar al voor het vijfde opeenvolgende jaar het aantal broedparen van haar boegbeeld Ardea cinerea, de blauwe reiger

us, in het Engels bos van de stadsbegraafplaats Schoonselhof te Wilrijk. Ook dit jaar trekken we behoedzaam en voorzichtig één keertje de kolonie



Kasteeltuin Arcen



Trektellingen op de Scheldedijk



Blaue reiger - Foto: Walter De Weger

in om de evolutie op te volgen. In het verwilderde bos achter de kasteelvijver nestelen de reigers er vooral op de kruinen van grove dennen. Bewoonde reigernesten zijn in april herkenbaar door de aanwezigheid van volwassen vogels op het nest of door de verse uitwerpselen, eierschalen en braakballen onder de nestbomen. Ondanks de recente natuurbeheerwerken rond de waterpartijen en langs de bosrand, stelden we in 2017 vast dat de kolonie er nogmaals lichtjes op vooruit is gegaan. We zijn benieuwd hoe het dit jaar gaat....

Praktisch:

Start om 15 u, einde ca 17.30 u. Vermits we het aantal deelnemers ter voorkoming van mogelijke verstoring beperken, is **vooraf aanmelden nodig**. Wie wil deelnemen, geeft dus vooraf een seintje met opgave van je telefoonnummer aan Luc Van Schoor. De afspraakplaats wordt aan de aangemelde deelnemers kort vooraf meegedeeld. Meebrengen: hoofdbescherming. Opgelet: bij slecht weer wordt de telling verplaatst naar een latere datum.



Blauwe reiger op nest - Foto: Kathy De Lange

Donderdag 19 april om 20 u

Bewegingsvergadering voor natuurgidsen, bestuursleden en begeleiders van activiteiten

Alle geïnteresseerden welkom in CC Moretus (bovenzaal), Berkenrodelei Hoboken.

Dinsdag 24 april om 20 u

Voordracht: Orchideeën

Spreker: Patrick Mannens

Patrick Mannens (ook een gewaardeerd Goudklompje) vertoefde de laatste 15 jaar beroepshalve regelmatig in het buitenland. En orchideeën, zowel tropische als Europese, krijgen al van jongs af aan zijn aandacht. Tijdens zijn bedrijfsverplaatsingen heeft hij steeds getracht met lokale orchideeënverenigingen contact te hebben. Die lokale verenigingen hebben vaak nood aan sprekers en interessante onderwerpen. Door aan te bieden om iets te vertellen over Europese orchideeën gingen heel wat deuren open. Zo bracht hij presentaties in verschillende staten van de VS, maar ook in Zuid-Afrika en vaak dichterbij huis, in Nederland en België.

Deze lezing is niet wetenschappelijk opgebouwd, is niet volledig, maar heeft tot doel heel wat Europese orchideeën te tonen en zo hopelijk een bredere interesse voor inheemse orchideeën aan te wakkeren. En wellicht kan hij de toehoorders bij een volgende natuurwandeling anders doen kijken naar bloeiende orchideeën.

Praktisch:

Afspraak in de bovenzaal van Cultuurcafé Moretus, Berkenrodelei 36 Hoboken.
Einde voorzien omstreeks 22.15 u
Inkomprijs: 3 euro/persoon (ter plaatse te betalen)



*Sint-Jacobsvlinder op bosorchis
Foto: Toon Verbruggen*

Zaterdag 28 april om 19.30 u

Info-avond zwaluwen

Leiding: Joris Van Reusel en Walter De Weger



Op deze zwaluwen-info-avond belichten we alle in ons land voorkomende zwaluwsoorten en gierzwaluwen in het bijzonder. Herkenning, voorkomen, broedgedrag, bedreigingen, beschermingsacties... komen aan bod.

We kijken naar inspirerende projecten uit Brussel en Nederland. We nemen de kaart er bij en markeren waar de 'kennismaten' zitten. Indien mogelijk, maken we concrete afspraken met geïnteresseerde gierzwaluw-tellers om de komende weken (mei en



juni) op specifieke plaatsen te observeren.

Iedereen die meer wil weten over zwaluwen in het algemeen, gierzwaluwen in de stad in het bijzonder en/of ook wil meewerken aan het verder onderzoek, is van harte welkom. Ook andere vogelaars kunnen hier hun zwaluwkennis delen met ons. Wie er niet kan bij zijn, maar wel gierzwa-

luwen-waarnemingen doet in onze regio (en broedplaatsen kent), mag deze zeker ook doorgeven.

Praktisch:

Plaats: lokaal De IJsvogel, Fort 7 Wilrijk

Aanvang: 19.30 uur (einde om 22 u)

Aanmelden op voorhand a.u.b. via mail naar ardea@hobokensepolder.be



Boerenzwaluw - Foto: Walter De Weger

Dinsdag 1 mei om 8.30 u

Vogelexcursie: Lokeren en Gent

Gids: Luc Van Schoor 0494 33 63 09

Begeleiding: Marc Hofman 03 448 30 68 – 0494 56 01 07



Het Molsbroek, bakermat van vzw Durme, is een natuureservaat van zo'n 80 ha in Lokeren. Het is een moerasgebied met een grote biodiversiteit. Het staat bekend om zijn watervogels en moerasflora. Het landschap omvat naast moeras ook broekbos, rivierduintjes, rietvelden en vochtige graslanden.

Het natuurgebied wordt omringd door een 4,5 km lange verharde wandeldijk vanwaar je goed naar vogels kan speuren, o.a. op de luidruchtige kokmeeuwkolonie.

Sinds 1968 werden 235 verschillende soorten genoteerd: uitschieters zijn geoorde fuut, zomertaling, water-ral, porseleinhoen, zwartkopmeeuw, sprinkhaanzanger, blauwborst, enz. Na de boterhammetjes trekken we naar de Bourgoyen-Ossemeersen in de Gentse stadsrand. Deze groene oase, 220 ha groot, is één van de meest

vogelrijke natuurgebieden in Vlaanderen. Het symbool van dit stedelijk natuurgebied is de grutto, een vogel die broedt in bloemenrijke weilanden. Een ruime vogelkijkhut aan de grote waterplas geeft zicht op een kolonie aalscholvers en laat ons toe om zonder verstoring de meest zeldzame watervogels van dichtbij te observeren.

Mits een aangenaam lenteweertje wordt dit gegarandeerd een leuke natuur- en vogeldag

Praktisch:

Afspraak om 8.30 u met eigen wagens aan 't Spant, Boomsesteenweg 335, Wilrijk. Kostendelend 0,07 euro/km.



Aalscholver in de Bourgoyen-Ossemeersen
Foto: Rik Baes

Einde omstreeks 17.30 u ter plaatse. Meebrengen: Picknick, verrekijker, telescoop, bij droog weer volstaan stevige wandelschoenen

Zaterdag 5 mei om 17 u

Groenten fermenteren op grootmoeders wijze

Lesgever: Imke Vanderlinden

Fermenteren is een oude techniek om voedsel te bewaren, die stamt uit de tijd dat de koelkast nog niet bestond. Je kent ongetwijfeld gefermenteerde producten zoals zuurkool, bier en ketchup. Behalve lekker zijn gefermenteerde groenten ook nog eens heel gezond.

We steken vandaag zelf de handen uit de mouwen!

Praktisch:

Afspraak om 17 u in Dienstencentrum Groen Zuid, Fodderiestraat 117 in Hoboken. Einde omstreeks 19.30 u.

20 personen kunnen deel nemen. Inschrijven via imkevanderlinden@hotmail.com - inschrijving compleet na storting van 20 euro op rekeningnummer BE27 1430 9224 4273 (Swinen – Vanderlinden). Meer info over de ingrediënten op blz 15.

De opbrengst van de workshop gaat integraal naar Team Hoofd boven Water ten voordele van Natuurpunt Hobokense Polder.



Zondag 6 mei om 8 u

De Blankaart en omgeving

Gids: Marnix Lefranc



Op de rechteroever van de IJzer, boven Diksmuide, ligt de Blankaart. Ooit het leefgebied van de otter, nu broedgebied voor lepelaars en een paradijs voor de natuurliefhebber.

De Blankaart ligt in het hart van de overstroombare IJzervallei. Water is hier het sleutelwoord. Bij hevige regen kunnen de IJzer en andere 'vaarten' het vele water niet onmiddellijk afvoeren en lopen de omliggende hooi- en weilanden als natuurlijk 'wachtbekken' vol. Op die manier blijven de dorpen van wateroverlast gespaard. De bloemenrijke hooilanden zijn een streling voor het oog.

We treffen hier ook tal van weiden rietvogels met o.a. grutto, kleine

karekiet, snor, Cetti's zanger, blauwborst ... en ook de bruine kiekendief.

Praktisch:

Vertrek om 8 u op de parking van zwembad Sorghvliedt, Krijgsbaan, Hoboken. Kostendelend vervoer h&t: 300 km aan 7 cent per kilometer. Einde om 20 u.

Meebrengen: stevige wandelschoenen (evt. laarzen afhankelijk van het weer), verrekijker en regenkledij die we hopelijk niet nodig hebben, picknick en versnapering/drankje voor onderweg, kostprijs voor tocht met de fluisterboot op De Blankaart: 5 euro



per persoon.

Vooraf inschrijven bij Marnix Lefranc, marnix.lefranc@telenet.be - 0499 23 01 91

Zondag 13 mei om 6 u

Vroegochtendwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Danny Jonckheere en Marnix Lefranc



We moeten vroeg uit de veren voor onze klassieker om een onvergetelijke ervaring op te doen: de eerste vroege vogels die beginnen te fluiten. Zijn er al een paar voorjaarssoorten in de Polder aanwezig? Wie weet wat horen we dit jaar allemaal. Kom de natuur op een andere manier beleven, want het loont telkens de moeite.

Ook al vele jaren koppelen we er een gezellig ontbijt aan vast. Maar dit jaar is dat net iets anders! In het kader van Expeditie Natuurpunt plannen we een

sponsorontbijt om 9 u (of om 11 u) in CC Moretus.

Praktisch:

Afspraak om 6 u op de Schroeilaan (parkeerstrook nabij het station). Einde om 8.45 u op de vertrekparking of om 9 u in CC Moretus, voor wie inschrijft voor het ontbijt.

Zeker laarzen en verrekijker meebrengen.



Vroeg uit de veren ... Foto: Freddy Tuerlinckx

Zondag 13 mei om 9 u (en om 11 u)

Expeditie Natuurpunt: Sponsorontbijt in CC Moretus

Organisatie: Teams Nello en Patrasche en Hoofd boven Water

Info: Ria Thys - 0476 33 79 36



Ook in 2018 neemt onze afdeling deel aan Expeditie Natuurpunt met twee teams: Team Nello en Patrasche en het team Hoofd boven Water.

Om aan het benodigde deelnamebedrag te komen, organiseren we een lekker en gezellig sponsorontbijt.

Er zijn twee mogelijkheden:

Groep 1: om 9 u (einde 10.45 u)

Groep 2: om 11 u (einde 12.45 u)

U kan inschrijven via **QR-code** of via

bit.ly/2FMuPW3

De deelnameprijs bedraagt 15 euro per persoon (10 euro voor kinderen t.e.m. 12 jaar) OF 17 euro per persoon (glas cava inbegrepen).

Stort uw deelnamebedrag op rek. BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "Sponsorontbijt"



Donderdag 17 mei om 20 u

Bestuursvergadering

Zaal Moretus, Berkenrodelei Hoboken

Zaterdag 26 mei om 8.30 u

Fietstocht Noordelijk Eiland en Zennegat (40 à 45 km) - Low Impact

Leiding: Wim Mertens

wim.a.mertens@proximus.be

Gids: Wim Mertens + ev. plaatselijke gids Noordelijk Eiland



We gaan met de fiets op zoek naar vogels in het Schelde-estuarium, dit maal niet langs de Schelde zelf, maar langs Rupel, Dijle en Zenne. We fietsen eerst naar het veer in Schelle (10 km) waar de veerboot ons afzet aan het Noordelijk Eiland. Dit gevarieerd en waterrijk natuurgebied, gecreëerd bij de aanleg van de Nieuwe Zeesluis, oefent een grote aantrekkingskracht uit op allerhande vogels. Nadien fietsen we langsheen de linkeroever van de Rupel, een klein stukje van de Dijle en de Zenne om uiteindelijk het Zennegat te bereiken (24 km). Onderweg zoeken we vogels op langs de rivier en passeren we een aantal bestaande natuurgebieden (Zuidelijk Eiland, Broek De Naeyer...) en enkele toekomstige natuurgebieden van het Sigmoplan. Na de lunchpauze in een plaatselijk café wandelen we rond het

Zennegat (4 km), één van de recent ingerichte gebieden van het Sigmoplan. Ook in dit nieuwe getijdengebied met zich ontwikkelende slikken en schorren mag je je verwachten aan een rijk vogelleven. Rond 16 u vertrekken we terug naar Wilrijk (40 km).

Praktisch:

Vertrek met de fiets om 8.30 u aan 't Spant (Boomsesteenweg 335) Wilrijk. Terug tussen 17 u en 17.30 u.

Aanpakken kan met de fiets om 9.30 u aan het veer in Schelle (vertrek veerboot) of te voet om 13.30 u aan café Zennegat (Zennegat 13, Mechelen).

Meebrengen: lunchpakket, verrekij-



Zennegat in Battel



ker/telescoop, fiets in goede staat, "goeie benen", schoeisel waarmee je kan fietsen en wandelen (geen modder), regenkledij.

Gratis deelname, wel **vooraf melden**.

Zondag 27 mei om 13 u

Dag van het Park in het Gravenhof

Natuurpunt maakt bijenhotelletjes



Naar jaarlijkse traditie is de laatste zondag van de meimaand de Dag van het Park. In Hoboken kan je vandaag in het Gravenhof, Louisalei terecht. Op die dag gaat het park terug open voor de bevolking.

Ook Natuurpunt Hobokense Polder zal aanwezig zijn met een infostand en we maken bijenhôtels en nestkasten.

Heel welkom tussen 13 u en 17 u

Zondag 3 juni om 9 u

S.O.S. Zwaluwen en weidevogels in onze regio – fietsexkursie

Leiding: Joris Van Reusel – 0486 83 62 34



Voor het derde jaar op rij trekt ARDEA er al fietsend op uit om de nog resterende boerenzwaluwen in het westelijk deel van onze regio trachten te tellen. Dat doen we rustig fietsend over een verrassend mooi parcours (ca 15 km), vanuit Wilrijk naar Hoboken en zo via Hemiksem en Aartselaar weer naar Edegem en Wilrijk. Onderweg houden we halt bij boerderijen en schuren, en als het meezit pikken we een hoeve-ijsje mee.

Het is ondertussen algemeen bekend dat het zeer slecht gesteld is met de zwaluwen in ons land. Op enkele decennia tijd verdween ongeveer 80 à 90 % van alle boerenzwaluwen op het platteland. Ook met de Kieviten gaat het bergaf. Daarvoor werd in 2016 de landelijke actie SOS-Kievit door Natuurpunt opgezet. Tijdens deze fietstocht gaan we ook op zoek naar de (laatste?) Kieviten in de regio. Naast het observeren en tellen, staan



Foto: Luk Smets

we uitgebreid stil bij de oorzaken van de achteruitgang van onze zwaluwen en weidevogels. Wat kunnen we er aan doen? Met de telresultaten kunnen we alvast de pogingen om remediërende maatregelen te nemen, ondersteunen met data. We speuren ook naar scholeksters, een soort die het dan weer verrassend goed lijkt te doen. Zij vinden op daken van bedrijfs-

gebouwen nieuwe broedplaatsen, en schrijven zo een iets vrolijker verhaal. Spring op je fiets en geniet mee van een stukje platteland in de stad!

Praktisch:

Afspraak om 9 u met de fiets aan 't Spant, Boomsesteenweg 335, Wilrijk. Einde ca 13 u.
Meebrengen: fiets in goede staat, verrekijker, camera,...

Zaterdag 9 juni om 10 u

Zwerfvuil ruimen in en om de Hobokense Polder

Info: Luk en Ria Smets-Thys, 0476 33 79 36



Eénmaal per kwartaal plannen we een opruimactie in en aan de rand van de Hobokense Polder.

Het wordt volop zomer, dus veel wandelaars en daar hoort ook bij: de zorg voor een proper natuurgebied. Kom ons helpen!

Praktisch:

Afspraak om 10 u achteraan op de parking van United Caps, Schroeilaan 15 Hoboken. Wij zorgen voor vuilzakken en grijpstokken.
Meebrengen: werkhandschoenen, gesloten schoeisel (of laarzen)
Einde voorzien omstreeks 12 u.

Zaterdag 9 juni om 14 u

Hobokens Wild – Themawandeling door de Polder met bierproeverij

Leiding: Koen Schelkens - 0497 05 65 54



Expeditie Team Nello & Patrasche nodigt u uit voor een zomerse wandeling in de Hobokense Polder. In juni bruist de Polder van het leven, schittert groen in duizend-en-één tinten en staan vele planten prachtig in bloei. Onze ervaren gidsen zullen u met plezier de nodige uitleg geven bij alle bloeiende planten en kruiden, het thema van deze wandeling. Een aantal van deze kruiden worden ook gebruikt om ons superlekker, kruidig bier te brouwen: Hobokens Wild.

Op het einde van de wandeling wordt een proeverij van onze 3 Hobokens Wild –biersoorten aangeboden. Blond, Amber en Tripel worden samen met kleine hapjes geserveerd (voor de niet-bierdrinkers is er gemberlimonade van het team Hoofd boven Water). Na de proeverij heeft u ook de mogelijkheid om uw eigen pakket(ten)

van Hobokense Wild aan te kopen. De opbrengst van deze wandeling en bierverkoop gaat naar de Expeditie Natuurpunt 2018-sponsoractie van Team Nello & Patrasche.

Praktisch:

- Plaats en uur van afspraak: 14 u aan ingang Schroeilaan tegenover Station Hoboken-Polder. Einde omstreeks 17 u
- Deelname prijs: 10 euro - Wandeling & Proeverij inbegrepen
- Meebrengen: stevige wandelschoenen (laarzen indien nat weer), verrekijker en graag ... de zon
- **Inschrijven door storting van 10 euro p/p** op rek. BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "Hobokens Wildwandeling + mailadres of tel. nr."
- Max. aantal deelnemers: 50

Zondag 10 juni om 9 u

De Oude Landen

Info: Marnix Lefranc - marnix.lefranc@telenet.be – 0499 23 01 91

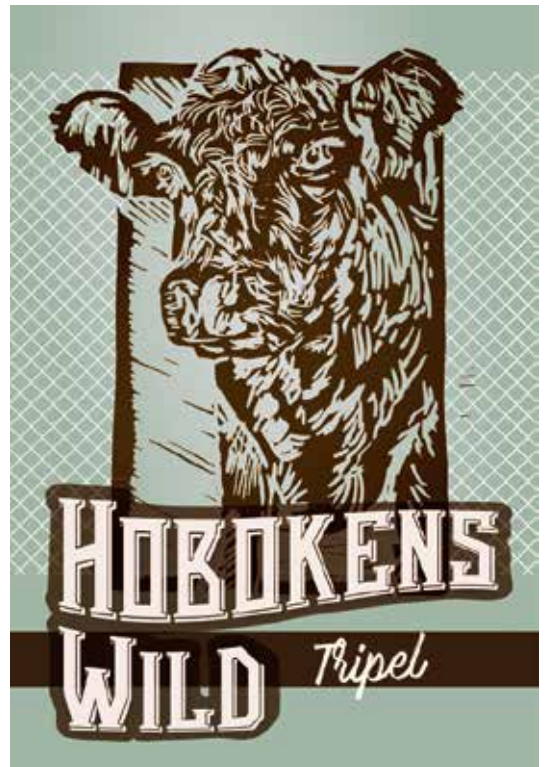


Net zoals de Hobokense Polder zijn ook de Oude Landen een ferme brok unieke natuur vlakbij de stad! Het ge-

bied bestaat uit de mooi kronkelende Oudelandse Beek, grillig gevormde rietkragen, bloemrijke graslanden en



Scholekster - Foto: Joachim Pintens



Een zeer verdienstelijk bieretiketontwerp van Ilse Verschaeve

wilgenbosjes. Het is een mooi stedelijk natuurgebied ten noorden van de stad Antwerpen. Bekend voor zijn grote bloemenpracht, zoals de wilde orchideeën die de graslanden in de lente rozerood kleuren, maar ook voor zijn rietvogels (kleine karekiet, blauwborst, rietgors), de nachtegalen, de vele vlinders en de Schotse Gallowayrunderen, die van juli tot december grazend een

handje helpen bij het beheer.

Praktisch:

Vertrek om 9 u op de parking van zwembad Sorghvliedt, Krijgsbaan, Hoboken. Einde om 12.30 u. Kosten-delend vervoer aan 7 cent per km. Meebrengen: stevige wandelschoenen (evt. laarzen bij regenweer) en verrekijker, 2 euro pp voor de gids
Vooraf inschrijven bij Marnix Lefranc

Zaterdag 16 juni om 8.30 u

Netevallei en kasteeldomein Herlaar, Herenthout – Slow!

Gids: Luc Van Schoor 0494 33 63 09

Begeleider: Marc Hofman 03 448 30 68 – 0494 56 01 07



De Netevallei en zijn bosrijke omgeving, eertijds decor van de Vlaamse film "Palllieter" heeft een grote landschappelijke waarde. Wegens privégronden is een openbare rondwandeling zonder een stuk verkeersweg bijna onmogelijk. Dankzij de vriendelijke medewerking van dhr. Carlos Maes, eigenaar van het kasteeldomein Herlaar, is dat vandaag wel mogelijk. We maken dan ook graag gebruik van deze uitzonderlijke toelating.

We beginnen onze afwisselende landschapswandeling vanaf de sfeervolle Herberg 't Schipke langs de kronkelende Grote Nete. Die volgen we een tijdje tot we een privaat bospad inslaan langs het riviertje "de Wimp". Weldra bereiken we het, met een slotgracht omwalde, kasteel Herlaar, herbouwd in 1704. Het kleurrijk slot, dat omringd is door enkele dienstgebouwen en een kapel, ligt te midden van een park met eeuwenoude bomen

waar verschillende spechten (ook Mibos!), grauwe vliegenvanger en andere holenbroeders vaste bewoners zijn. Tot het schilderachtig domein behoort ook een 15e eeuwse watermolen en een mooie vijver waar o.a. ijsvogel en grote gele kwikstaart als broedvogel voorkomen. Via een rustige wandelweg langs bos- en kleinschalig landbouwgebied keren we terug naar ons vertrekpunt. Daar wacht er voor de liefhebbers desgewenst nog een verfrissend drankje en/of hartig hapje. Meer moet dat echt niet zijn...

Praktisch:

Vertrek om 8.30 u met eigen wagens - kostendelend 0,07 euro/km - aan 't Spant, Boomsesteenweg 335, Wilrijk. Einde omstreeks 13 u ter plaatse. Meebrengen: onopvallende kledij, stevige wandelschoenen en verrekijker.



Blauwborst - Foto: Guy Borremans



Netevallei en Kasteel Herlaar - Foto's: Luc Van Schoor



Donderdag 21 juni om 20 u

Bestuursvergadering

Zaal Moretus, Berkenrodelei Hoboken

Zaterdag 23 juni om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 en Danny Jonckheere, 0478 33 24 27



Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de vrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Vandaag starten we met de zomerwerken met het traditioneel maaien van het wandelpad tussen de plassen en de bijhorende graslandjes. Met maai-

balk, bosmaaier en tractor gaan we erin vliegen. Kom jij ook eens een keer mee helpen?

Praktisch: Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps. Geef een seintje aan Wim of Danny dat je komt. Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee. Einde omstreeks 13 u.



Tekening: Herbert Vandelo

Zaterdag en zondag 23/24 juni

Expeditie Natuurpunt

Teamleden: Koen, Raf, Marnix, Lieve - Coach: Luk

Alle info hierover: zie verder in Polder.blad

Zondag 24 juni wachten we onze teams op in Muizen, waar Natuurpunt een groot feest organiseert.

Zaterdag 30 juni om 14 u

Vlinderwandeling in de Hobokense Polder

Gids: Toon Verbruggen

Inschrijven bij Ria Thys, ria.thys@telenet.be – 0476/33 79 36



We maken een wandeling van ongeveer 5 kilometer langs de interessantste vlinderplekjes in de Hobokense Polder. Vandaag frist Toon je kennis over verschillende vlinders nog eens 'life' op of laat hij je kennis maken met de vlinders die in de Hobokense Polder kunnen voorkomen. Atalanta, bruin, bont en oranje zanddoogje, dagpauwoog, kleine vos, distelvlinder, gehakkelde aurelia, groot en klein koolwitje, klein geaderd witje, hooibeestje, Icarusblauwtje, boomblauwtje, bruin blauwtje, kleine vuurvlinder, koninginpage en landkaartje kunnen rond deze tijd waargenomen worden. Of zijn er uit het zuiden gele luzernevlinders aan komen vliegen of een rouwmantel? De Hobokense Polder heeft al deze vlinders reeds te gast gehad. Vier jaar terug konden we een "nieuweling" voor de Polder ontdekken: de

eikenpage. Wil je thuis vlinders aantrekken? Dat kan je doen door rottende bananen op een voederplankje in de zon te leggen.

Praktisch:

Afspraak om 14 u op de parking aan United Caps, Schroeilaan (naast spoorweg). Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: zonne- en muggenmelk (bij voorkeur lange broek), stevige wandelschoenen, vlindergids (indien in bezit) en verrekijker.

Deze tocht kan niet doorgaan bij regenweer of felle wind. Dan houden de vlinders zich immers verscholen. **Inschrijven verplicht ten laatste 29 juni.**

Bij twijfelachtig weer kan u zaterdagdagvoormiddag 30 juni tussen 11 u en 13 u op de website www.hobokensepolder.be nagaan of de tocht al dan niet doorgaat.

Zondag 1 juli om 9.45 u

Schitterend Solvaypark in Terhulpen – Fondation Folon

Leiding: Hilde Janssens – hiljans@hotmail.com - 0472 81 39 98



In 2000 werd in Terhulpen de Fondation Folon opgericht als eerbetoon aan de Belgische kunstenaar Jean-Michel Folon. Meer dan 300 werken werden verzameld in de boerderij van het prachtige landgoed van graaf Solvay. De kunstenaar hield van schoonheid en harmonie in de natuur. We gaan mee met hem op avontuur! Vrij bezoek aan de tentoonstelling.

Na het middagmaal gaan we de schoonheid van het park bewonderen en maken we een wandeling van 6 km door het prachtige domein van de rijke filantropische familie Solvay dat nu eigendom is van het Waalse gewest. Chinese en Japanse bomen groeien er statig en sierlijke vijvers stralen een intense rust uit. De wandelpaden zijn prima, maar bij regenweer stevige

schoenen voorzien. Nagevonden kan nog op het gezellige terras van de taverne.

Praktisch:

Samenkomst om 9.45 u aan het Cultureel Centrum van Aartselaar, della Faillelaan 34 (meerijden kan aan 0,07 euro/km te betalen aan de chauffeur) OF rechtstreeks tegen 10.30 u naar plaats van afspraak: Drève de la Ramée 6/A (GPS nr1) - 1310 Terhulpen. Vertrek naar huis rond 17 u

Als lunch bestelden we de koude schotel L'Homme Bleu met verschillende soorten kaas, zalm, kip, fruit en groenten. Deelnameprijs: Inkom + maaltijd



Tekening: Herbert Vandelooy



(zonder drank) = € 25 per persoon. **Inschrijven door juist bedrag te storten voor 21 juni** op rek. van Natuurpunt Aartselaar: BE07 5230 8080 0166 met vermelding "Folon + mailadres of tel.nr."

Waarnemingen.be bestaat 10 jaar

Waarnemingen.be is dé website voor het melden en raadplegen van natuurwaarnemingen in België. Het is een initiatief van Natuurpunt Studie en de Nederlandse Stichting Natuurinformatie. Op 8 mei 2018 bestaat de website 10 jaar.

In die 10 jaar registreerden 30.000 waarnemers samen bijna 30 miljoen waarnemingen, waarmee waarnemingen.be de standaard werd op het vlak van natuurinformatie en natuurstudie in België een stevige stimulans gaf.

Waarnemingen.be is een van de mooiste voorbeelden van burgerwetenschap: duizenden geïnteresseerden melden online of via een app op hun smartphone welke soorten dieren, planten ... ze hebben waargenomen. Via deze meldingen kan op de voet gevolgd worden of onze bijen, vogels of vlinders vooruit of achteruit gaan, en hoe invasieve exoten als buxusmot of Aziatische tijgermug zich uitbreiden.

Dat wil Natuurpunt op een gepaste manier vieren.

- Een competitie tussen waarnemers en een competitie tussen natuurgebieden. De uitdaging: in 2018 zoveel en zo nuttig mogelijke waarnemingen verzamelen
- Een themanummer van het tijdschrift Natuur.focus dat geheel gewijd is aan resultaten van de website
- Een symposium met lezingen over waarnemingen.be op zaterdag 17 november 2018 in Zaal De Strooming in de Nationalestraat in Antwerpen

Hoe kan jij meehelpen?

Je bent een waarnemer in een bepaald gebied: je meldt zoveel mogelijk waarnemingen voor je gebied. Zowel gewone als zeer zeldzame waarnemingen tellen. Bvb voor de Hobokense Polder staat de teller van alles wat er ooit gezien is geweest boven de 3000 soorten.

Het is de bedoeling om nieuwe soorten te vinden. Hoe doen we dit? Door zoveel mogelijk mensen met interesse voor de verschillende facetten van de natuur in onze terreinen te krijgen om

zo nieuwe soorten te vinden. Wat natuurlijk niet simpel is.

Eind januari hadden Rens Hendrickx en Jonas Pottier al 28 nieuwe soorten kevers gevonden en werden er nog twee nieuwe paddenstoelen gespot door Henri Stappaerts. Voor de Hobokense Polder stond de lijst al boven de 200 soorten kevers. En dan nog maar liefst 28 nieuwe soorten ontdekken! Echt knap gedaan, mannen!

Ook ons nieuw terrein in beheer - de Tarzanboskes aan zwembad Sorghvlied - is een zeer boeiend gebied: niet al te groot maar we hebben daar al leuke dingen gezien. Hier is alles nieuw en daarom staat dit gebied al op nummer 9 in de lijst.

De Hobokense Polder staat op de 17de plaats en de kasteelparken (Nachtgalenpark en Den Brandt) staan op plaats 25. De twee stukken van de Hollebeek staan nog erg achteraan omdat we tot hertoe bijna geen waarnemers hebben voor dit gebied.

Dus aan allen die graag waarnemingen doen: trek er op uit in onze afdelingsgebieden. Alle hulp is welkom!

En aan de competitie is een leuke **prijzenpot** verbonden:

Voor waarnemers:

- grootste aantal soorten in 2018 (hoofdprijs twv 750 euro)
- grootste aantal nieuwe soorten voor een gemeente in 2018 (prijs twv 500 euro)
- meeste ingevoerde streeplijstjes in 2018 (prijs twv 250 euro)
- hoogste aantal volledige waarnemingen (met foto's, kled/gedrag/methode ingevuld) in 2018 (prijs twv 250 euro)



Een prachtige ontdekking in ons nieuw terrein: de Tarzanboskes
De gekraagde aardster - Foto: Danny Jonckheere



10 JAAR WAARNEMINGEN.BE



Voor gebieden:

- grootste aantal soorten in 2018 (prijs twv 500 euro)
- grootste aantal nieuwe soorten in 2018 (prijs twv 250 euro)
- hoogste onderzoeksgraad (hoogste percentage van voorspelde waarde) (prijs twv 250 euro)

Hobokens Wild

Ons eigen bier: Blond, Amber, Tripel

In 2018 laten we ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van onze vereniging en natuurgebied de Hobokense Polder ons eigen bier brouwen:

'Hobokens Wild'. Straf, wild bier met biologische kruiden in 3 biertypes: fris blond, sterk amber en kruidig tripel.

We voorzien verschillende formules:

per 6 of per 12, per type of een mix van de drie biersoorten, ... Tot half juni gaat de opbrengst naar ons Team Nello en Patrasche.

De winnende bieretiketten - Ontwerp: Jasper Van Gestel



Blond

Alcohol 6,5%

Neus: floraal en kruidig

Smaak: florale en moutige noten. De afdronk heeft toetsen van honing en malt en is een beetje droog met een florale scherpte. Met biologisch kruiden o.a.: moeraspirea, duizendblad, engelwortel, jeneverbes en wilde gagele. Prijs: 2,50 €/fles

Amber

Alcohol 9,2%

Neus: fruitig

Smaak: Stevige bitterheid gemaskeerd door een zoete toets. Caramelachtige afdronk met een vleugje honing en banaan. Voor Hobokens Wild Amber worden dezelfde kruiden gebruikt als voor Blond, hetzij in andere verhouding en extra honing en gebrande mout voor de kleur en volle smaak. Prijs 3 €/fles

Tripel

Alcohol 8,0%

Neus: exotisch

Smaak: Tripel die complex kruidig in de mond ligt met duidelijke mout toetsen gevolgd door een warm kruidige afdronk waarvan bovenliggende smaken zoals anijs, citrus, curaçao (gedroogde citrusschil), koriander en zoethout de bovenhand hebben.

Prijs 3 €/fles

Bieretiketontwerpwedstrijd

Onze nieuwe bieren vergen een mooi etiket. Daarom organiseerden we via onze flitsen een ontwerpwedstrijd. We kregen 10 ontwerpen binnen (een 11de helaas pas na de jurering), variërend van heel verdienstelijke amateurs tot ontwerpspecialisten. Onze bierwerkgroep heeft na rijp beraad het ontwerp van **Jasper Van Gestel** verkozen.

In samenspraak met ons voegde Jasper de gewenste en verplichte extra info toe. Zelfs een QR-code, die je naar meer info over ons bier voert.

De ontwerpers in alfabetische volgorde:

- Bas Derks
- Bavo Vander Henst
- Christa Peeters
- Danny Van Roy
- Francis Vissers
- Ilse Verschaeve
- Jasper Van Gestel
- Jos De Smedt
- Maarten Van Rooy
- Mara Peeters
- Yoke Rooze

Je vindt alle etiketontwerpen op onze website: www.hobokensepolder.be/hobokenswild

Aan alle ontwerpers een hartelijke dank voor je medewerking!

In onze webshop zijn deze bieren verkrijgbaar in verpakkingen van 6 en 12 flesjes, per type of een mix van de drie biersoorten. De prijzen zijn dan iets lager dan de stukprijs.

Zie teamnellopatrasche.ccvshop.be



Gembersiroop

Gefabriceerd door Team Hoofd boven Water. Verkocht per 3 flesjes, goed voor zes liter frisdrank. Prijs 15 €



75 teams zetten zich in voor de natuur. Op 23 en 24 juni trekken ze er zelf op uit in de Vlaamse natuur. Twee dagen lang. Al wandelend, fietsend of kanoënd. Slapen doen ze in de natuur en aan de finish worden ze hartelijk ontvangen. Voor een team aan de tocht begint, moet het minimum 1500 euro inzamelen voor een natuurgebied naar keuze.

Een fantastisch avontuur!

Twee teams schreven zich in ten voordele van de Hobokense Polder, met zijn 170 ha dé groene long ten zuiden van de stad Antwerpen. De Tarzanboskes en Hollebeekvallei vervolledigen ons beheergebied in Hoboken.

Team Nello en Patrasche

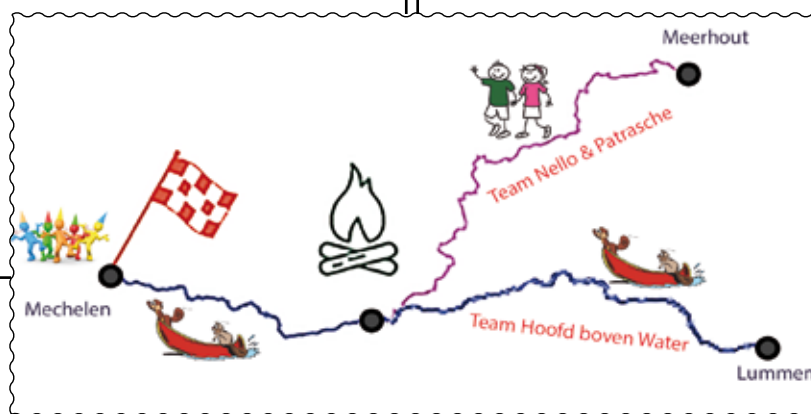


Foto: Guy Borremans

Nello en Patrasche zijn de helden van Hoboken. We refereren naar het wereldberoemde verhaal van Nello, de arme Hobokense weesjongen, en zijn trouwe hond Patrasche. Zo leggen we de link naar onze streek en willen we met ons team helden zijn voor Natuurpunt Hobokense Polder.

Samen stappen en kanoën Koen, Raf, Lieve en Marnix van Meerhout naar Mechelen. Een dag 40 km stappen, 's anderendaags 30 km kanoën. Luk is hun coach. Moedig je ons aan? Elke euro steun van jou betekent een stapje dichterbij onze droom en uw natuurbeleving. Dit jaar is hun doel een nieuwe zware grasmaaier. Steun ons! Voor elke gift van 40 euro ontvang je een fiscaal attest. Daarmee recupereer je 45% van het bedrag. Handig, niet?

Steunen kan via expeditie.natuurpunt.be/project/9117 of via onderstaande QR-code



Team Hoofd boven Water

Met het hart op de juiste plaats en het hoofd boven water peddelen we de ziel uit ons lijf voor de groene long van Hoboken, de Hobokense Polder.

Waarom? Wij zijn zot van de polder. Het is een prachtig, veelzijdig gebied, waar we geregeld gaan wandelen, uitblazen, fietsen, meewerken aan het natuurbeheer, spelen, tot rust komen, koetjeskijken, een pint drinken op de Schelde-oever ... Iedereen vindt er wat ie zoekt. We hebben enorm respect voor de vrijwilligers die er meewerken aan het beleid en beheer en de vele natuurgidsen. Zij zetten zich dag in, dag uit in om van de Hobokense Polder een uniek gebied in Antwerpen te maken. Het is met zijn 170 ha dé groene long ten zuiden van de stad.

Wij, onervaren maar o zo "gedreven" kanovaarders, beloven alvast tot het uiterste te gaan om ons hoofd boven water te houden. Daarom zoeken we mensen die ons willen ondersteunen om ons doel te bereiken!

Per kilometer peddelen zoeken we 23 euro. Wil je ons dus voor één kilometer sponsoren, stort dan 23 euro; voor 2 kilometer = 46 euro; enz. Elke gift, hoe klein ook, wordt geweldig geapprecieerd. Vanaf 40 euro krijg je een fiscaal attest.

Steunen kan via expeditie.natuurpunt.be/project/9190 of via onderstaande QR-code

Natuurpunt

Met plassen, rietvelden, vlonderpaden, kijkwanden en de Galloways biedt de Hobokense Polder een prachtig wandelgebied met een mooie biodiversiteit.

Dankzij veel vrijwilligersinzet worden de wandelpaden en landschappen gemonitord en onderhouden. Daarbij zijn

ook gereedschap en machines nodig, zoals vb een zitmaai-er, bosmaaiers, takkenscharen ... En daarvoor willen we graag een beroep doen op uw gulheid. Sommige machines of gereedschap zijn aan vervanging toe; we zoeken sponsors om ons hierin te steunen.

Sponsoracties ten voordele van onze beide teams

Zondag 22 april

Na een **voorjaarsplantenwandeling** in het Middelheim Museumspark staan onze biertappers present om aan de 50 ingeschreven deelnemers de lekkere biertjes Hobokens Wild te laten proeven en om bierpakketten te verkopen.

Zondag 29 april

Ons natuurgebied de Hobokense Polder is in het weekend een ideale wandeluitstap voor vele gezinnen. We zetten 's namiddags een **verkoopstand** op van Hobokens Wild en gemberlimonade.

Donderdag 3 mei

Het Hobokens 'biergenietenschap' **Voor Teug en Meug** presenteert deze avond onze vers gebrouwen Natuurpuntbieren. Voor Teug en Meug werd begin 2014 opgericht, ter ere van de goede smaak. Wat we niet doen, is het zwelgen van grote plassen bier. Wat we wel doen, is een zoektocht naar culinair genot: de ideale combinatie van lekker bier (de teug), met een lekker hapje (de meug).

Culinaire vrienden Piet en Luc serveren bij de 3 verschillende Hobokens Wild bieren telkens een klein gerechtje waardoor de smaken nog beter tot hun recht komen. Een waar smaakfestijn en een gezellige avond gegarandeerd! Onze huisbrouwer geeft er graag ook een woordje uitleg bij.

Praktisch:

Wil je erbij zijn op deze foodpairing, graag inschrijven uiterlijk 26 april via pietbrits7@gmail.com
Bier + hapje kost je 5 euro en reken je af ter plaatse.
Afspraak om 20 u in CC Moretus, Berkenrodelei Hoboken

Zaterdag 5 mei

Groenten bewaren/fermenteren op grootmoeders wijze

Meer info: in de Kalender.

Wat breng je mee? Schort, keukenmes en snijplankje, kom om de ingrediënten te mengen, 2 of 3 glazen bokalen (300 tot 500 cc) met intact metalen schroefdeksel, 1 kg à 1,5 kg groenten: bv. witte kool, rode kool, savooikool, koolrabi, wortel, rode biet, augurk, komkommer, ui, paprika ... Zeezout en specerijen, als je die thuis hebt (dille, koriander, jeneverbes, komijn, mosterdzaad, pepers, venkelzaad, laurier, gember, look ...), eventueel een keukenweegschaaltje.



Praktisch:

Afspraak om 17 u in Dienstencentrum Groen Zuid, Fodderiestraat 117 in Hoboken.
Einde omstreeks 19.30 u.
20 personen kunnen deelnemen.
Inschrijven via imkevanderlinden@hotmail.com - inschrijving compleet na storting van 20 euro op rekeningnummer BE27 1430 9224 4273 (Swinnen – Vanderlinden).

Zondag 13 mei

Gezellig en luxueus ontbijten in CC Moretus.

Om 9 u of om 11 u

Inschrijven!

Alle info: blz 7 in dit Polderblad

Vrijdag 25 mei van 18 u tot middernacht in Cultuurcafé Novonov - Antwerpsesteenweg 61, Hoboken

Ken je de **Novonov** in Hoboken al?

Check zeker deze website eens:

www.novonov.be

Elke vrijdagavond is de bar geopend en regelmatig zijn er optredens of andere culturele events.

Deze avond doen de vrijwilligers van Natuurpunt een heuse **tap-take-over** ... Uitzonderlijk kan je Hobokens Wild drinken op café! We serveren zowel blond, amber en tripel.

Bij mooi weer kan je bijbabbelen en genieten in de grote tuin, niet te missen dus.

Perfect om het weekend in te zetten!

Zaterdag 9 juni

Hobokens Wild-wandeling in de Hobokense Polder met aansluitend bierproeverij.

Inschrijven!

Alle info: blz 9 in dit Polderblad



Wat gebeurt er in de Polder?

Tekst: Wim Mertens en Peter Van Elsacker

Foto's: André Van Langenhove, Wim Mertens en Freddy Tuerlinckx

Regulier beheer

De geplande grote werken zijn allemaal uitgevoerd in het najaar. In de winter voerden onze vrijwilligers vooral reguliere beheertaken uit, maar ook het opruimen van stormschade eiste de voorbije maanden veel tijd. Voor heel wat bomen waren de stormen in januari fataal. De stam of het wortelstelsel kon de windkracht niet trotseren. Veel afgeknakte en ontwortelde bomen dus. Dit natuurlijke proces zorgt voor dood hout in het bos en dood hout doet leven. Dood hout is het leefgebied van voor vele zwammen. Deze van dood organisch materiaal levende, of met een moeilijke term saprofytische, organismen breken het hout langzaam af tot humus. Vele insecten(larven), spinnen, en andere ongewervelden (bv. pissebedden) leven van of in dood hout. Zij vormen op hun beurt een belangrijke voedingsbron voor insecteneters (spinnen, kikkers, spechten, egels, spitsmuizen...).

Een goed ontwikkeld bosesysteem bevat dus veel dood hout, soms zelfs meer dan levend. Wij laten omgewaaide bomen en afgevallene takken dan ook meestal liggen. Maar als ze op een wandelpad vallen, liggen ze in de weg en worden ze opgeruimd. Dat was deze winter een aardige en niet altijd ongevaarlijke klus.

Runderen

In de winter is er in het begrazingsblok weinig voedsel voor de runderen. Op een gegeven ogenblik zijn de lekkerste hapjes op. De dieren schakelen dan over op andere, minder smakelijke, minder energierijke en/of minder toegankelijke voedingsbronnen. Bladeren van bramen zijn een beetje stekelig en ze moeten één voor één geplukt worden, maar ze blijven wel lang groen. In het late najaar zie je de runderen er van eten. Schors, twijgen en dunne takken van wilgen en andere boomsoorten zijn droog en bevatten misschien niet evenveel energie als vers gras, maar in de winter zijn ze zowat het enige eetbaars dat overblijft. Een omgevalen boom of snoeihout wordt dan ook verwelkomd als een feestmaal. Misschien staat er midden in een grote braamstruweel wel nog wat gras. In de zomer zou het de moeite niet zijn om hiervoor de stekels te trotseren, maar honger drijft de dieren in de winter naar alle hoekjes van hun graasgebied. En natuurlijk staat er aan de andere zijde van de draad wel nog allerlei



Saprofytische zwam

lekkers. Kop tussen de prikkeldraad dus en maar duwen om de tong rond dat lekkere grassprietje daar in de verte te kunnen draaien. De minder stevige weidepalen begeven het onder de spierkracht van deze 500 kg zware dieren ... en plots staan ze dan in een gebied waar nog geen rund heeft ge graasd, vol eten! Niet verwonderlijk dus dat wij in de winter merken waar de omheining aan vernieuwing toe is. En na bijna 20 jaar is dat op veel plaatsen het geval. De ergste stukken werden ondertussen hersteld.

Toch is deze periode van ontbering voor de runderen, belangrijk in het begrazingsproces. Het is net in de winter dat de vegetatiestructuur het sterkst wordt beïnvloed. Bomen en struiken worden gesnoeid, bramen worden teruggedrongen en nieuwe paadjes worden gemaakt. Als dit jaar na jaar opnieuw plaats vindt, ontstaat bij een hoge begrazingsdruk een opener landschap, wat de bedoeling is in de Graspolder.

In deze tijden van ontbering werd nog een vijfde kalfje geboren. Een beetje een nakomertje want zijn/haar broers en zusjes zagen het levenslicht bij het begin van de winter. De eerste weken waren voor de nieuweling steenkoud, hopelijk wordt hij/zij er sterker van. Nu de lente eraan komt, kunnen ook de mama's hun reserves aanvullen wat de kalfjes ten goede zal komen. De toekomst ziet er groen(er) uit!



Scholen en Goudklompjes

De natuur is in rust in de winterperiode, maar dat geldt niet voor de Goudklompjes en hun trouwe helpers, de schoolklasjes van verschillende scholen. Die doen gewoon verder. Eén keer hebben we moeten afhaken door de zware sneeuwval halverwege december. Door sneeuw, regen en modder was werken niet mogelijk.

We hebben meerdere keren gewerkt om rietkragen en moerasvegetaties op verschillende plaatsen in de Polder te herstellen: langs de spoorweg aan de Aciérie (Violiergracht), het Rallegat (de plas aan de Scheldelei achter de rood-witte slagboom), naast de wandelweg tussen Rallegat en Broekskot (even voorbij de kijkwand "De IJsvogel") en langs de voet van de Scheldedijk in het Polderbos. We verwijderden bramen, struiken en boompjes (vaak wilg) met de hulp van de leerlingen van de Leerexpert van de A. Leyweg 10 en 14 en Het Kompas. Doen we dat niet, dan wordt de riet- en moerasvegetatie volledig verdrongen door bramen of (wilgen)struiken.



Tijdens de eindejaarsperiode hebben de Gallowayrunderen een kerstuitstapje gedaan. In de buurt van de BP waren ze door de draadafsluiting

Leerexpert van de A. Leyweg 10. Soms met echt hondenweer maar dat hield ons niet tegen.

geraakt. Bij nadere inspectie kwam aan het licht dat de afsluiting op verschillende plaatsen er slecht aan toe is. Na 15 jaar is die overgroeid door bramen en er liggen hier en daar afgebroken takken op waardoor de prikkeldraad breekt of doorbuigt. Daar is veel herstelwerk nodig dat door Natuurpunt-NLZ (Natuur- en Landschapszorg) wordt uitgevoerd. Maar daarvoor moest de draad eerst vrijgemaakt worden en enkele dringende herstellingen gedaan om nieuwe uitbraken van de runderen te voorkomen. Dat was weer een paar weken werk voor de Goudklompjes en de kinderen van de

Door de winterstormen zijn er heel wat bomen gesneuveld in de Hobokense Polder, waarvan er verschillende over de wandelpaden gevallen waren. Die moesten uiteraard verwijderd worden zodat de wandelaars terug een doorgang hebben. Zowel de weekendploeg als de Goudklopjes hebben daar behoorlijk wat zaag- en sleurwerk verricht.

Naast deze beheerswerken werden nog een paar werken gedaan door de meer technisch aangelegde Goudklompjes. De draadroosters in de ramen van de Aciérie zijn regelmatig het doelwit geweest van vandalen die het plezierig vonden om die in te beuken. Deze zijn nu steviger vast gezet. Het raster aan het Zeggenveld werd hersteld, daar waren enkele palen verrot en afgebroken.

Dan zijn er nog twee lopende projecten waaraan verder wordt gewerkt: het plaatsen van nieuwe educatieve borden en de nieuwe fietsenstallingen aan de ingangen van onze Polder.

Je ziet het, we hebben niet stil gezeten in deze wintertijd. Aan alle werkers groot en klein, bedankt daarvoor.



Bedankt voor je inzet en de fijne samenwerking, Gilbert!

Iedereen die in de Ho-bokense Polder met het beheer te maken heeft, kent hem wel: de nestor onder de Goudklompjes: de Gilbert. Groot en sterk, vitaal en eeuwig jong, gedreven en met een groot hart voor "onze" Polder. Gilbert Van de Velde is verhuisd en woont niet meer in Hoboken. Daarom heeft hij besloten om zijn salopette aan de wilgen te hangen en de Goudklompjes te verlaten. Het is goed geweest en hij wil er op een mooi moment mee stoppen, hij die aan de wieg stond van die Goudklompjes.

Meer dan 30-35 jaar geleden struinde Gilbert al rond in de Polder, zich weinig aantrekkend van de voorgeschreven wandelpaden. Wim en Danny zagen dat deze vrijbuiters eiken snoeide en planten errond verwijderde om ruimte te maken. Ze zagen er wel mogelijkheden in, her en der werden er nog wat werkjes uitgevoerd door anderen: als we die nu eens samen brachten om wat meer gestructureerd beheer te doen? En zo werden naast het weekendbeheer de eerste "Goudklompjes" gevormd. Eerst één woensdag per maand, vertrekkend vanuit de garage van Danny met stootkar, 2 bosmaaiers, 1 boomzaag en nog wat materiaal, later elke woensdag. Gilbert had de leiding en samen met Danny en Wim beslisten ze wat er moest gebeuren ... of hij volgde gewoon zijn gedacht, maar steeds met oog voor een betere natuur.

Hij heeft verschillende ideeën uitgevoerd zoals de poorten met de ronde, houten balken aan de ingangen van de United Caps en de Scheldelei, hij had dat ergens gezien en zag dat dit voor de Polder een zeer geschikte oplossing was om de ingangen af te sluiten op een natuurlijk ogende manier. Hij lag mee aan de basis van de aanleg van onder andere het Eikenpad langs



Foto: André Van Langenhove

de Grote Leigracht. Daardoor kon de vroegere verbindingsweg afgesloten worden, zodat de wandelaars minder verstoring gaven in het centrale deel langs de plassen (Broekskot). Het onderhoud van de wandelpaden en de begaanbaarheid ervan, ook bij nat weer, is steeds belangrijk gebleven voor hem. Op die manier konden alle wandelaars blijven genieten van het natuurschoon. Hij zette zijn schouders mee onder de bouw van het betonnen kijkpunt "De Dodaars", toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Verschillende andere werken werden mede onder zijn impuls uitgevoerd: het weg laten graven van een hinderlijke, aarden wal, het aanleggen van werkwegen, de depot, en dergelijke meer.

Een ander stokpaardje voor Gilbert was de bestrijding van de exotische plant Japanse duizendknoop, die op veel plekken in de Polder woekert. Een strak maaischema was uiterst belangrijk om die binnen de perken te houden. Hij heeft ooit nog experimenten op zijn zolder uitgevoerd om het effect van verschillende methodes na te gaan. Hij heeft een hele documentatiemap over Japanse duizendknoop bijeen gebracht, die hij aan zijn opvol-

gers overhandigd heeft.

Inderdaad, ook nadat hij het leiderschap had doorgegeven, is hij actief blijven meewerken, gaf hij het nodige advies en ondersteunend commentaar over wat, waar, wanneer en hoe iets moest uitgevoerd worden.

Gilbert is echter niet alleen met natuurbeheer bezig, hij is ook een amateur-historicus die regelmatig het Felix Archief in Antwerpen bezoekt. Zijn belangrijkste interessepunten zijn de oude haven en de oude Polder. Regelmatig stuurt hij ons oude foto's, teksten en kaarten die hij ook op websites zette (oudedokken.gilbertus.com, beheer.gilbertus.com).

Er is ook de sportieve Gilbert, die vroeger basket speelde en die graag in zijn eentje fietstochten maakt in de wijde omgeving. Dat zal hij blijven doen, zo kennen we hem. Geniet daarvan, Gilbert, en als je zin hebt, kom gerust eens langs. 's Woensdags als de Goudklompjes werken in de Polder, of bij een andere activiteit. Je bent altijd welkom. Het ga je goed.

Vanwege de Goudklompjes en het bestuur, bedankt Gilbert, voor jouw inzet tijdens al die jaren.

Monitoring in de Hobokense Polder in 2018

Op 6 maart werden met een aantal geïnteresseerden de eerste afspraken gemaakt rond de monitoringsactiviteiten in de Hobokense Polder in 2018.

Kleine zoogdieren

Een eerste vangronde gaat door op zaterdag 31 maart. De week voordien wordt de vangronde voorbereid (plaatsen vallen, maken lokaas...).

Volgende vangrondes gaan door later op het jaar, de exacte data moeten nog worden afgesproken.

Mocht je geïnteresseerd zijn om mee te werken, zend een mailtje naar monitoring@hobokensepolder.be.

We voegen je dan toe aan de Whatsappgroep "Kleine zoogdieren" en sturen je bijkomende info.

Planten

We gaan de verspreiding van een kleine 200 plantensoorten in

de Hobokense Polder in kaart brengen. We concentreren ons dit jaar op het begrazingsraster (Graspolder) en de Schroeivelden/Populierenaanplanting. De eerste karteringsronde gaat door op zaterdag 14 april tussen 9 u en 12 u. Vanaf mei wordt wekelijks of tweewekelijks op woensdagavond afgesproken om enkele uurtjes planten te zoeken.

Ben je geïnteres-

Aardmuis - Foto: Wim Mertens



seerd, mailtje naar monitoring@hobokensepolder.be. We voegen je dan toe aan de Whatsappgroep "Planten".

Nestkasten

Samen met ARDEA gaan we in de Hobokense Polder nestkasten plaatsen voor vliegenvangers en roodstaarten. Na het plaatsen worden deze nestkasten ook opgevolgd: we gaan kijken of ze in gebruik genomen worden en door welke soorten. Hieromtrent zijn er nog geen concrete afspraken, maar de plaatsing zal ten laatste begin april dienen te gebeuren. Indien je mee wilt helpen, mailtje naar monitoring@hobokensepolder.be en we houden je op de hoogte.

Wim



Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel XTR-shop, Kapelstraat 137, 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47
 Verzekeringen en beleggingen Alert NV, Kioskplaats 62, 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
 Beenhouwerij Van der Keere, Kapelstraat 39, 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01
 Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
 Urwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
 Centrale verwarming & Sanitair Lamberechts bvba, Jan van de Wervelaan 39, 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75
 Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen, Kregelstraat 83, 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 04
 Broodjeszaak Bagatelle, Steynstraat 35, 2660 Hoboken Tel. 03/825 47 44
 United Caps, Plastieken dopjes, Schroeilaan 15, 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00
 Jasper Van Gestel, animator en illustrator, www.jaspervangestel.be
 Johan Meuris, Designer Antwerpen, www.johanmeuris.eu Tel. 0494/14 79 23
 Bistro Steiger 3, Zandkamp 3, 2660 Hoboken Tel. 03/238 24 22

Vogelreis van 15 tot 22 september 2018 ter gelegenheid van 5 jaar vogelwerkgroep ARDEA



Wat denk je van een weekje naar Tarifa ... genieten van de vogeltrek ?

Gids: Luc Van Schoor 0494 33 63 09
Begeleiding: Erik Raes 03 484 65 33
(na 19 u), Peggy Janssens, Sonja Van Kerckhove

Welke vogelliefhebber en -fotograaf droomt er niet van getuige te zijn van de najaarsvogeltrek in Tarifa (Andalusië), het meest zuidelijkste puntje van Europa op slechts 14 km van Afrika?

Je kan je droom nu waarmaken door tijdig in te schrijven voor deze prachtige natuurreis van 8 dagen (7 overnachtingen) volledig verzorgd door het ARDEA-team en dit voor de democratische prijs van 890 euro per persoon.

In deze prijs is inbegrepen: retourvlucht vanuit Antwerpen, verblijf in prima hotel op basis van volpension, het gebruik van 2 minibuses, het volledig excursieprogramma, een boottocht op zoek naar dolfinen, zeevogels en diverse zee fauna, en last but not least de unieke sfeer onder vogel- en natuurvrienden van ARDEA. Alle bijkomende info vind je in de reisaankondi-



ging op de ARDEA blog <http://ardea.hobokensepolder.be/#category8>

Praktisch:

Om van deze reis te kunnen genieten, moet je lid zijn van Natuurpunt. Het aantal deelnemers is beperkt tot 16. Informeer eerst bij de organisatoren of er nog plaats beschikbaar is.

Als er nog plaats is, stort je een **voorschot van 445 euro/pp** op rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder met vermelding: Tarifa, naam van de deelnemer(s) en GSM nummer(s). Op een nader te bepalen datum in augustus zal er een briefing georganiseerd worden voor de deelnemers.

Selectief broedvogelonderzoek - lente 2018 Vogelwerkgroep ARDEA

Coördinatie: Luc Van Schoor
0494 33 63 09 -
luc.vanschoor@scarlet.be

Nachtengalenpark – Den Brandt – Museumpark Middelheim

De aanvraag door Natuurpunt Studie voor een selectieve broedvogelinventarisatie in opdracht van de Stad Antwerpen is bij het ter perse gaan nog niet door de stadsadministratie bevestigd. De eerste voorlopige rondes begin maart, met speciale aandacht voor spechten e.a. holenbroeders, en een door ARDEA-vogelgidsen begeleide publieke spechtenwandeling in het museumpark Middelheim op 10 maart, werden in de parken uitgevoerd.

Voor info over nieuwe geplande inventarisatieronden: zie de ARDEA-blog.

Wie graag wil deelnemen aan dit broedvogelonderzoek in de parken contacteert best Luc.

Uilenbos – Hove

In april worden een tiental nestkasten voor vliegenvangers (bonte en grauwe vl.) op geschikte plaatsen aangebracht in dit nieuwe natuurgebied van Natuurpunt. ARDEA zal na het uitvoerig broedvogelonderzoek in 2017, zich deze lente beperken tot een selectieve inventarisatie van enkele typische bosvogelsoorten als grauwe vliegenvanger

en middelste bonte specht. Zie voor verdere informatie eveneens op de ARDEA –blog

Belangstellende vogelaars zijn hier eveneens zeer welkom.



Gauwe vliegenvanger

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

november 2017 - januari 2018

Luc Van Schoor - Vogelwerkgroep ARDEA



Gedurende deze 3-maandelijkse periode werden in het ARDEA werkinggebied 3592 vogelwaarnemingen ingevoerd. Terwijl dit aantal vergelijkbaar is met dezelfde periode in 2017 (3364), zien we wel een toename van het aantal waarnemers van 100 naar 140 en dat is een zeer verheugende evolutie.

Bij de top 3 van de “veel”invoerders prijkt deze keer Pierre Blockx met 646 waarnemingen, met kop en schouder boven die van Louis Schramme met 289 en Danny Jonckheere met 229 ingevoerde waarnemingen. Knappe resultaten, waaraan we graag toevoegen dat elke waarneming, van leek tot kenner, voor ons belangrijk is. Plaats dus je waarnemingen op waarnemingen.be. Alvast bedankt voor de moeite! Zie ook op de ARDEA website onder “waarnemingen” voor de recentste gegevens.

De laatste 3 herfsttrektellingen in de Hobokense Polder, begin november, leverden buiten de 48-ste appelvink weinig bijzonders op. Er werden tijdens deze 3 maanden ook geen zeldzaamheden ontdekt in de regio.

Soortenbespreking

Er werden in totaal 95 soorten vogelsoorten waargenomen waarvan we hieronder een selectie van 24 soorten bespreken.



Grote zaagbek - Foto: Niels Schild

Kokmeeuw met kleurring - Foto: Peter Bastiaenssen



Tijdens de watervogeltelling van 18/11 op de Forten V/Edegem en VI/Wilrijk werd een nieuw record aantal **krakeenden** geteld: 406 ex. (MH). Het waterbekken van Aquafin is de enige plas binnen de ARDEA-regio waar **pijlstaart** en **bergeend** overwinteren; bergeend max. 31 ex. op 8 jan.(PB)

Een man **grote zaagbek** pleisterde vanaf 30 januari op de Kasteelvijver van het Schoonselhof/Antwerpen. Dit is bij mijn weten de eerste soortwaarneming in dit gebied (NS, LVS). Zie verdere waarnemingen in het volgend 3-maandelijks verslag.

Er werden in onze regio nog 6 laat

doortrekkende **ooievaars** waargenomen: 1 ex op 14/11 over Edegem (LJ). Eén ex op 16/1, zowel over Antwerp Expo (PB) als over Groen Neerland/Wilrijk (JV) en ook nog 4 ex over Buizegem/Edegem op 24/1 (HVR).

Een **roerdomp** pleisterde op 26 en 27/12 en op 17/1 op het Broekskot/Hobokense Polder (WM, JP).

Eén tot twee **kleine zilverreigers** foerageerden zowat de volledige maand november op het Broekskot/Hobokense Polder (ML, PBU, BM, PVE, PM, GW, DJ).

De enige **grote zilverreiger** vloog op 19/1 over de Schelde bij de veerdienst Hoboken (PH).

Een **havik** werd op 27 januari waargenomen bij het Uilenbos/Hove (RM).

Opvliegende solitaire **houtsnippen** werden gezien op 26/11 aan de Beekhoek/Hove (Nick en Marita). Op 18/12 op Aquafin/Kielsbroek (PB) en op 30/1 in het Schoonselhof/Antwerpen (LVS).

Op 3/11 vloog een **bokje** op langs de Kleine Struisbeek, Marienborgh/Edegem (PHa).

Eén tot maximum 4 **witgatjes** pleisterden van begin november tot begin januari op de Hobokense Polder (PVE,

PM, JEs, GW, GB, DJ, KJ, ND, PP, GM, ML, LP, DJH, JP).

Een **groenpootruiter** was begin november nog present op het Broekskot/Hobokense Polder (DJ, ML, BM).

Zeer algemene soorten kunnen ook interessante informatie opleveren. Zo bestudeert Peter Bastiaensen op het Mastvest overwinterende **kokmeeuwen** met kleurringen. Naast een plaatselijke broedvogel uit het Antwerps havengebied en één uit de Thames/Engeland volgt Peter een kokmeeuw met ringnummer TO2T die in 2016 werd geringsd in Stargard/Polen en die reeds voor het 2de opeenvolgende jaar overwintert op het Mastvest.

Op 17/12 vloog een **steenuil** uit een torenvalkkast die vorig jaar door ARDEA/ARUW werd geplaatst aan de Golf Drie Eiken/Edegem, waar eerder dat jaar een succesvol broedgeval met 6 juveniele torenvalken werd vastgesteld. Voorts werden 2 adulte steenuilen waargenomen op 21/1 nabij een nieuw aangebrachte steenuilnestkast in het gebied Klaverblad/Wilrijk (JP, LVS).

Kleine bonte spechten werden medio november roepend aangetroffen in Fort V/Edegem (LS), 3x telkens 1 ex tijdens de 2de helft van januari in Campus Drie Eiken/Wilrijk (SL), Fort VI/Wilrijk (JE) en in Kasteelpark den Brandt/Antwerpen (LV).

Er werden gedurende deze 3-maandelijke periode opvallend veel

vuurgoudhaantjes ingevoerd (41 x) met in totaal 58 ex. Deze fotogenieke dwerg was in klein aantal, 1 tot 5 ex, aanwezig in Campus Drie Eiken/Wilrijk (SB, MHe, LS, LVB), Fort V/Edegem (JG), Fort VI/Wilrijk (RV, LS, SB, PBl), Schoonselhof/Antwerpen (LV), Hobokense Polder en Polderstad (GB, WM, JP, LV), Hof ter Linden/Edegem (LS), Kasteel den Brandt/Antwerpen (LV, JV), Middelheimpark/Antwerpen (IV).

Solitaire **grote gele kwikstaarten** werden, verspreid over de ganse periode, waargenomen bij Aquafin/Antwerpen (PB), Mastvest (JV), Beekhoek/Hove (LS, KM), Schoonselhof/Antwerpen (LV), Vogelzanglaan/Antwerpen (TV), Hove Centrum (JVB, JD), Hobokense Polder e.o. (DJ, PP, JP), Moretusburg/Hoboken (JP, PH), over Edegem (LJ, LS), nabij Fort VI/Wilrijk (RV, SB, LS) Campus Drie Eiken (LS), Klaverblad/Wilrijk (LVS), nabij Groen Neerland (TG, RV), Kleine Struisbeek/Wilrijk, hier 2 ex op 17/11 (PHe).

Tijdens de slaapplaatstelling van **waterpiepers** in de Hobokense Polder werden op 19/11 rond zonsondergang in totaal 42 invallende vogels geteld, waarbij 28 ex in het Groot Rietveld (LVS, IDV) en 14 ex langs de Naftaweg – Metaalstraat (GB, ND, LB).

Het aantal **appelvinken** dat ook na de invasie van september/oktober in onze regio (en in Vlaanderen) rondzwierf of pleisterde, bleef opmerkelijk hoog. Na de 48 appelvinken die in oktober tijdens de trektellingen Hobokense Polder werden waargenomen, werden

er gedurende deze periode, verspreid in gans ons werkingsgebied, nog eens 89 ex opgetekend. Het betrof meestal 1 tot enkele overvliegende of foeragerende vogels, uitgezonderd een groepje van 5 tot max. 9 ex dat medio januari foerageerde nabij het centrum van Edegem (RB).

In tegenstelling tot appelvink was **goudvink** een schaarse verschijning met slechts 2 waarnemingen: een wijfje op 18/12 in Edegem (RL) en een mogelijk roepende vogel bij Kasteel den Brandt op 25/1 (BMi)

Het onderscheid tussen de **kleine barmsijs** (schaarse broedvogel in België) en **grote barmsijs** (uit Noord-Scandinavië afkomstig) is alleen onder goede zichtomstandigheden waarneembaar. Een juiste determinatie is daarom niet steeds evident. Solitaire kleine barmsijsen waren te zien of te horen op 26/11 langs de Kleine Struisbeek/Wilrijk (RV), aan de Zwaantjes/Kiel op 14/12 (LVS), bij Freythout/Hove op 1/1 (SVB), en in Kasteel Den Brandt/Antwerpen op 24/1 (LV) Pleisterende grote barmsijsen waren te zien en te horen in Hove Centrum met 1 man op 21/11 (JCe), 16 ex op 12/12 en 11 op 24/12 (SVB), 2 of meer (in duisternis) te Edegem Centrum op 24/12 (WVA), 3 ex bij Campus Drie Eiken/Wilrijk op 18/1 (JE) en 1 ex bij Fort V/Edegem op 21/1 (WVA).

Gedurende deze periode noteerden men slechts 1 waarneming van 7 pleisterende **kruisbekken** op 1/11 langs de rand van het Uilenbos/Hove (SVB).

Exoten

Een kleurrijk mannetje **goudfazant** scharrelde wat rond in het bosgebied achter de Kleine Doornstraat/Wilrijk op 5/11 (PHa).

Halsbandparkiet: tijdens de slaap-trektelling op 18/11 in het Kielpark/Hoboken werden door het ARDEA tel-team 45 vogels geteld, waarbij 1 vogel van de blauwe fase (WDW, LVS). Het aantal HB-parkieten in het westelijk deel van het ARDEA werkingsgebied neemt gestadig toe. Zo werden in de Hobokense Polder al groepen tot max 16 ex gezien op 13/1 (MM, DJ).



Grote gele kwikstaart - Foto: Guy Borremans

Houtsnip



KJ	Kobe Janssen
KM	Koen Maes
LB	Lisette Bastiaens
LJ	Leo Janssen
LP	Luc Peeters
LS	Louis Schramme
LV	Lamien Verstraete
LVB	Laurent Van den Bussche
LVS	Luc Van Schoor
MH	Mark Herremans
ML	Marnix Lefranc
MM	Maarten Mortier
ND	Nina Dehnhard
NM	Nick en Marita
NS	Niels Schild
PB	Peter Bastiaenssen
PBI	Pierre Blockx
PBU	Patrick Bussche
PH	Peter Hofman
PHe	Patrick Heivers
PM	Paul Mees
PP	Pater Partoens
PVE	Peter Van Elsacker
RB	Raf Beyers
RL	Roeland Librect
RM	René Matthys
RV	Robin Vermeylen
SB	Stijn Baeten
SL	Sebastien Leys
SVB	Steven Van den Bussche
TG	Tom Goossens
TV	Tim Vochten
WDW	Walter De Wegher
WM	Wim Mertens
WVA	Wouter Van Assche

Waarnemers

BM	Bert Mertens
BMi	Bernard Miserez
DJ	Danny Jonckheere
DJH	Dirk Jan Huisman
GB	Guy Borremans
GM	Gunther Moens
GW	Guy Willemsens
HVR	Herman Van den Reeck
IDV	Ilse De Vlieger

IV	Ingrid Verbruggen
JCe	Jan Celis
JD	Julien Dua
JE	Joris Elst
JEs	Jaim Escobar
JG	Johan Giglot
JP	Joachim Pintens
JV	Jan Vanwynsberghe
JVB	Jan Van den Bussche
JVV	John Van de Voorde

ARDEA 5 jaar jong

Joris Van Reusel, namens Vogelwerkgroep ARDEA

Niet alleen in het Olympisch stadion werd de afgelopen vijf jaar een mooi Kiels verhaal geschreven. Ook het verhaal van onze vogelwerkgroep, die ooit ontsproot uit de werkingen van de Hobokense trektelpost en het project Slechtvalken op 't Kiel, duurt ondertussen vijf jaar en is op zich toch wel bijzonder. Niet in het minst omdat we actief zijn in een randstedelijk gebied, zonder grote open ruimte of grote natuurgebieden noch natuurlijke landschappen. In onze regio is het in feite echt zoeken naar stukjes natuur, en dus ook naar vogels.

Maar, zo blijkt uit al onze tellingen en waarnemingen, wie in dit redelijk vol gebouwd gebied de tijd neemt om goed te kijken, kan een schat aan vogelrijkdom ontdekken. (Lees er maar eens het laatste vogelverslag op na, via onze website). Na een jaar of vijf kunnen we wel stellen dat we min of

meer een zicht hebben op de vogels in ons werkingsgebied. Monitoring, tellingen, inventarisaties... bewijzen dat het vogelbestand hier erg divers

is, maar ook zeer kwetsbaar. Niet alleen veel voorkomende tuinvogels, maar heel wat soorten roofvogels, bosvogels, zangvogels, watervogels...



Witgatje - Foto: Luc Peeters



Krakeenden - Foto: Luc Van Schoor

en zelfs nog hier en daar wat weidevogels werden genoteerd. Meer en meer worden die gegevens gebruikt bij beleidsvorming, planologie, natuurbeheersplannen etc. Het natuurstudiewerk (onderzoek) is dan ook één van onze kerntaken. Een ander belangrijk aspect van onze werking is het werken aan concrete beschermingsprojecten.

Met de roofvogel- en uilenwerking (Aruw) werd al hard gewerkt aan nestkasten voor o.a. uilen en valken. Vanaf dit jaar starten we ook met nestkasten voor vliegenvangers. Zwaluwen en Kieviten krijgen ook onze aandacht. Het in kaart brengen van die zeldzaam wordende soorten kan helpen om hun habitats te beschermen: van een stuk weiland, een oude wilgenrij tot een golfterrein, een parkeerterrein of een snelwegberm,... overall zijn er potenties om een vogelvriendelijkere omgeving te creëren. We werken er aan, waar mogelijk.

Naast het vele veld- en bureauwerk, trekt onze vogelwerkgroep er ook vaak op uit om samen met een breed publiek vogels te gaan observeren en de natuur (ook elders) te beleven. Samen met geregelde info-avonden, voordrachten en cursussen, zetten we met tal van excursies zo ook in op educatie. Vogels zijn immers een zeer dankbare, fascinerende insteek naar een ruimere interesse voor natuurbescherming. Die grote interesse stellen we ook vast

bij het succes van onze vogel-meerdaagsen. Na (verlengde) weekends in Cap Gris Nez, de Oostkantons, Groningen en het Lac Du Der trekken we in dit feestelijk jaar voor een onvervalst avontuur naar het Zuid-Spaanse Tarifa (zie elders in dit blad).

Als we het overzicht maken van onze activiteiten, staan we zelf wel verbaasd over hoe breed en ver het ondertussen allemaal reikt. Dat danken we aan een zeer enthousiaste kern vrijwilligers, met veel diverse talenten en ervaringen, en hun gedeelde passie voor vogels. Het is aanmoedigend te horen dat onze vogelwerkgroep ook elders gekend is en zelfs anderen inspireert om ook krachten te bundelen rond vogelstudie en -bescherming.



Maar we zijn in ons 5de kalenderjaar nog lang niet volwassen. Een stevige subadult zijn we misschien al wel een beetje. Er ligt nog veel werk op de plank om onze werking te verbeteren.

Een belangrijk project is zo de ARDEA-Bib: een digitale databank met beelden, verslagen, foto's van vogels en onderzoek, die zowel een archief vormt maar ook kan worden aangewend voor publicaties etc. De architectuur van de ARDEA-Bib is gemaakt, maar voor het beheer er van zoeken we nog één à twee vrijwilligers (m/v) die af en toe de ingezonden beelden digitaal willen ordenen. Wil je hier aan meehelpen, en zo een ARDEA-Bib-admin worden? Dat zou geweldig zijn. Want voor we het weten is ARDEA 10 jaar oud, en is een schat aan waardevolle informatie en uniek beeldmateriaal te verspreiden en onbruikbaar. Interesse? Meld je aan via een mailtje.

Met een drukke activiteitenkalender in de komende lente en zomer voor de boeg, hopen we natuurlijk ook stevig in beweging te blijven. En op die manier toch ook een beetje jong. Jong je met ons mee?

- Vogelverslag regionale waarnemingen:
hobokensepolder.be/vwg-ardea
- Email naar ARDEA:
ardea@hobokensepolder.be

Meer natuur voor iedereen

Frans Thys

Sedert de jaren tachtig van vorige eeuw trachten wij bij gelegenheid van gemeenteraadsverkiezingen te peilen naar de intenties van politici. De laatste malen hebben we dat gedaan onder de vorm van een 'memorandum' dat handelt over milieu en natuur. Ook nu is dat het geval. Omdat Antwerpen een speciaal geval is met twee bevoegdheidsniveaus is er meer dan 1 document opgesteld. Onze vrienden van Natuurpunt Antwerpen Stad hebben een memorandum opgesteld dat vooral belangrijk is voor politici die deel zullen uitmaken van het nieuwe stadsbestuur. Het memorandum van Natuurpunt Hobokense Polder herneemt de grote lijnen van dit document, maar voegt er ook verwachtingen aan toe die meer specifiek zijn voor Hoboken.

Hoofdiidee van het memorandum naar de bovenlokale vertegenwoordigers is de boodschap 'meer natuur voor iedereen'.

Concreet wordt gevraagd:

- Een aankoopbudget van 50.000 euro per jaar, analoog aan de regeling die onder meer in de stad Gent bestaat. Dit budget moet toelaten een natuurvereniging te ondersteunen die in haar werkingsgebied een aankoop wil realiseren.
- Het aanleggen van een reservoir van te bebossen gronden, zodanig dat boscompensatie voortaan mogelijk is op Antwerps grondgebied.
- Het aanstellen van een stadsecoloog.
- Een structurele verankering van de samenwerking Stad Antwerpen – Natuurpunt, vooral in verband met dossiers van ruimtelijke ordening.
- Het in 2017 goedgekeurde 'Antwerps groenplan' ook in de volgende legislatuur alle kansen te bieden.

Vooral dat laatste is enorm belangrijk. Er dient voldoende budget voorzien te worden om realisaties van dit plan mogelijk te maken. Tevens zal moeten gezorgd worden voor bijkomende arbeidscapaciteit. Ook dient bij ruimtelijke orderingsprojecten nagegaan

te worden wat de invloed is op de streefdoelen van dit groenplan.

Het bestaand groenplan alle kansen geven, betekent concreet dat:

- Bestaande groenzones zoveel mogelijk met mekaar verbonden worden.
- Groentekorten op het niveau van wijk en buurt moeten weggewerkt worden.
- Ecologisch beheer van het aanwezige groen noodzakelijk is.
- De woonomgeving klimaat robuust gemaakt wordt door te voorzien in ruimte voor water, ontharding van het oppervlak en grote bomen.

Het memorandum van onze afdeling hebben we gezonden aan alle politieke partijen die in het district Hoboken met een lijst opkomen. Daarin hebben we een vijftal punten die belangrijk zijn voor natuur en milieu in Hoboken meer concreet belicht. Allereerst vragen we een frequent en systematisch toezicht in alle groengebieden. Dit om vandalisme tegen te gaan en ook voor het comfort van de gebruikers van deze groengebieden.

Langs de Hollebeek vragen we: 1) dat zo snel mogelijk een wandelverbinding tot stand komt tussen het Schoonselhof en de Salesianenlaan, 2) te bekijken of een sanering op kosten van de overheid van de volkstuinten aan de beek nodig is, 3) te zorgen voor de realisatie van een groenzone achter de nieuwste verkaveling langs de Hollebeekstraat.

Twee voormalige industriële terreinen vragen ook onze aandacht. Voor de sedert vorig jaar verlaten BP-site vragen we dat minstens nagegaan wordt of het meest zuidelijke deel van dit terrein, dat erg doordringt binnen Hoboken Polder, niet herbestemd kan worden als onderdeel van het natuurgebied. Als dat niet mogelijk blijkt, moeten er alleszins voorschriften komen dat de oppervlakte van dit industriële terrein veel milieuvriendelijker wordt door waterinfiltratie op het terrein mogelijk te maken en open ruimte zoveel mogelijk te behouden.

Het kan niet zo zijn dat er voor bedrijven van Blue Gate strikte exploitatievoorwaarden gelden, voorwaarden die dan niet zouden toegepast worden op terreinen die ooit deel zullen uitmaken van datzelfde Blue Gate.

Ook voor de voormalige Lemmerzsite zijn wij meer dan vragende partij. In een omgeving, zuidelijk van de spoorweg, die niet bepaald een groen karakter heeft, vragen wij dat 25 à 30 % van deze bedrijventerreinen een groene, waterdoorlatende invulling krijgt. Zeer zeker dient ook het moerassig deel aan de Frieslandstraat integraal behouden te worden. Deze groene elementen zijn trouwens noodzakelijk om een min of meer natuurlijke verbinding te maken tussen de Zwaantjes en de Hobokense Polder. Binnen dat kader is ook de creatie van een 'groene' Krugerbrug noodzakelijk, ons vijfde aandachtspunt.

We hebben dit memorandum aan alle Hobokense partijen gezonden met de vraag het op te nemen in hun programma voor de verkiezingen, maar vooral ook met de vraag hier werk van te maken. Tevens hebben wij aan alle politieke partijen een kaart van Hoboken bezorgd. Hierop hebben wij rondom het district een heuse wandeling aangeduid die alle belangrijke groengebieden van Hoboken verbindt. Veel van deze verbindingen bestaan al. Soms moeten ze beter toegankelijk gemaakt worden, zowel ten voordele van migratie van planten en dieren als van wandelaars. Enkele knelpunten, vooral tussen de Zwaantjes en Hoboken Polder vragen meer doorgedreven ingrepen. Maar als iedereen meewil moet deze groene rondwandeling binnen de twee volgende legislaturen werkelijkheid kunnen worden.

De vermelde kaart zullen we in ons volgend Polder.blad publiceren. Ook zullen we dan terugkomen op de visies die de verschillende Hobokense politieke partijen intussen geformuleerd hebben. Wij hebben hen namelijk 10 vragen voorgeschoteld met het verzoek om ons voor einde mei hun visie mede te delen.

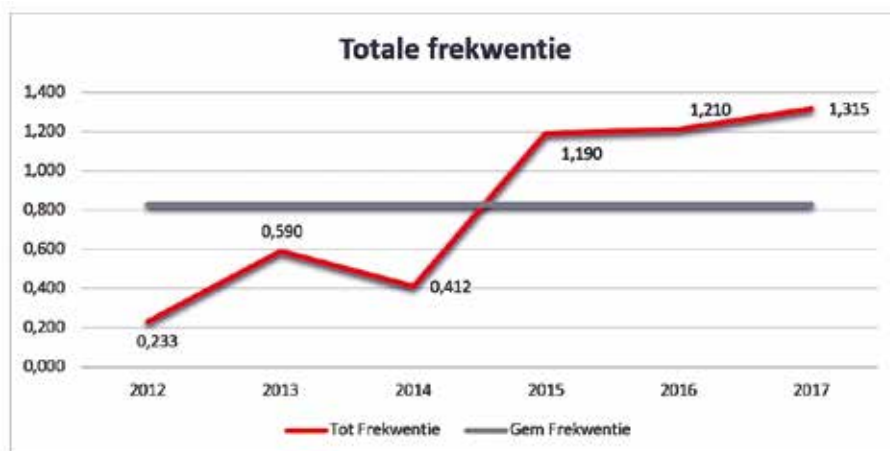
Zoogdieren in de Hobokense Polder

Jaaroverzicht 2017

Bert Mertens

Inmiddels zijn we alweer ruim opgeschoten in 2018 en hebben we de resultaten van ons zoogdierenonderzoek van 2017 verwerkt.

Eerst wat algemene cijfers; gemiddeld hingen er dit jaar 'slechts' 3,75 camera's in het gebied (gevolg van technische uitval). We hebben in 2017 bewust de camera's zo weinig mogelijk verhangen, er zijn dit jaar dus slechts 6 plaatsen bemonsterd geworden. In totaal hebben we 1363 cameradagen waarvan 820 registratiedagen en 1792 registraties (dit ligt lager dan 2016 waar we 1696 cameradagen hadden



Totale frekventie



Ree in de Hobokense Polder - Foto: Guy Borremans

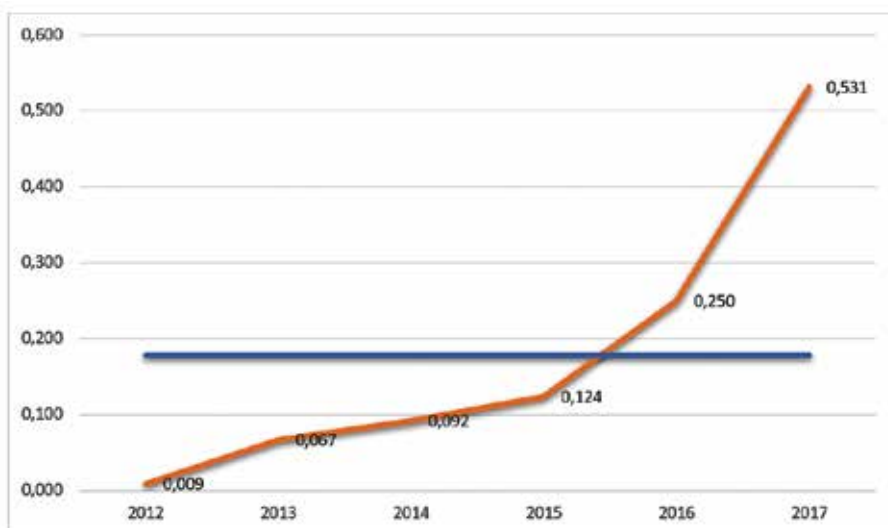
en 939 registratiedagen met 2053 registraties)!

Een kort overzichtje: de meest geregistreerde dieren zijn vos (851 registraties) en ree (724 registraties). Opmerkelijk is dat dit voor de vos een achteruitgang is met meer dan 20% (dit terwijl we 'slechts' 20% minder cameradagen hadden), terwijl dit voor het ree een verdubbeling is tov 2016. Verder hebben we de steenmarter 98 keer geregistreerd, dit is slechts de helft van vorig jaar. Gevolgd door eekhoorn (96) en bosmuis (44). Onder de noemer minder frequent voorkomend vinden we konijn, egel en bruine rat terug. Alle 3 hebben een grote terugval gekend tov 2016. De reden hiervoor is niet direct duidelijk, dit kan

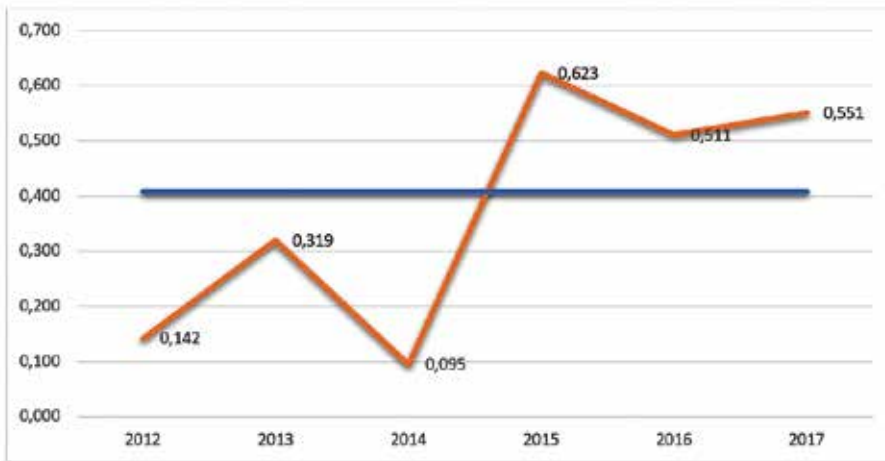
samenhangen met beheerswerken, wijzigingen in vegetatie of jachtdruk (vos en steenmarter).

Als "Specialeke van het Jaar" was er toch wel de wasbeer die in de voorzomer werd waargenomen (16/5). Deze exoot is aan een explosieve opgang bezig in Vlaanderen. Momenteel hebben we geen nieuwe waarnemingen meer genoteerd van deze gemaskerde jager. Hopelijk was hij enkel op doortocht.

Bij de afsluiting van het jaar zijn we ook eens gaan kijken naar de evolutie van de frekventie van onze zoogdieren. Frekventie wordt berekend door het aantal registraties die een camera maakt te delen door de totale tijd die de camera in het gebied hangt. Op deze wijze krijgen we een beeld van de 'drukke' in het gebied. Deze cijfers zijn ook meer betrouwbaar dan de absolute aantallen.



Frekventie ree



Frekventie vos

de frekventie ook niet meer boven het niveau van 2015, ook dit zou erop kunnen wijzen dat we een maximale bezetting hebben van de vos.

Voor de steenmarter bemerken we dat de frekventie beduidend lager ligt dan voorgaande jaren 2015 & 2016. Echter wanneer we alle cijfers in beschouwing nemen, lijkt er geen significante afname te zijn van het aantal steenmarters. Waarschijnlijk heeft deze soort zijn maximale bezettingsgraad reeds gevonden in het gebied en is er geen plaats voor bijkomende dieren. Deze laatste zullen dus moeten migreren en op zoek moeten gaan naar andere plaatsen. Hiervan zijn het afgelo-

Vos - Foto: Guy Borremans



pen jaar ook verscheidene meldingen geweest in de media, van mensen die hebben kennis gemaakt (niet steeds op de meest gelukkigige manier) met de steenmarter.

We kunnen op de grafiek mooi zien dat de totale frekventie vooralsnog blijft stijgen. Momenteel zitten we op 1,315, licht boven 2016 en 2015. Dit cijfer geeft aan dat een willekeurige camera in de Polder per dag minimaal 1,315 opnames maakt van één of ander voorbijlopend dier. Met andere woorden, hieruit zouden we kunnen afleiden dat er meer dieren in de Polder vertoeven.

We hebben deze analyse ook even

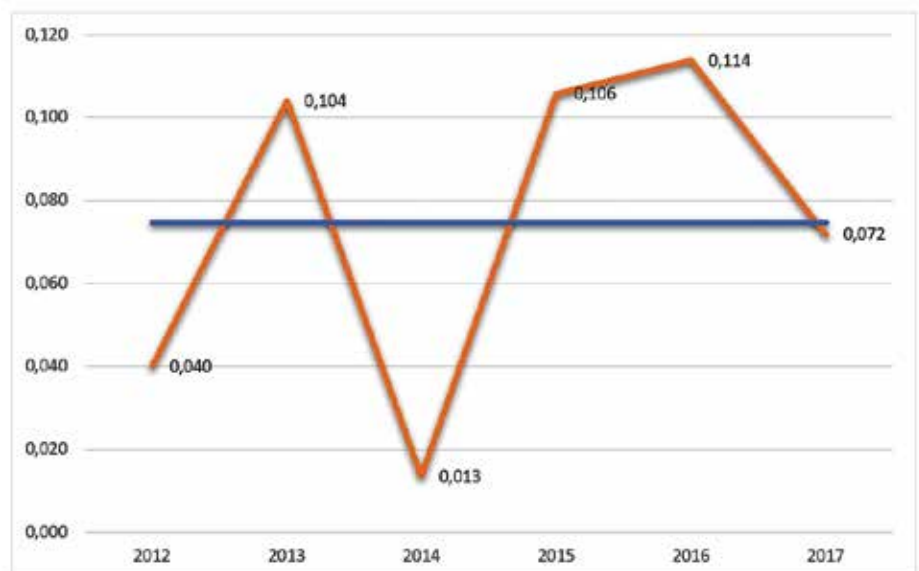
Steenmarter



gemaakt voor onze TOP 3 dieren, te weten het ree, de vos en de steenmarter.

Voor het ree bemerken we een gestage toename. Logisch ook want met jaarlijks minimaal 2 jonge dieren die erbij komen, begint het aantal reeën al wel flink op te lopen. Bovendien is er afgelopen jaar nog een geit bijgekomen, waarschijnlijk vanuit Kruibeke.

Voor de vos bemerken we een lichte stijging tov vorig jaar, in tegenstelling tot het aantal registraties. Dit kan erop wijzen dat de vos minder kris-kras doorheen het gebied loopt maar nu specifieke plaatsen verkiest (meer bezoekluw). Bovendien komt



Frekventie steenmarter

Activiteitenkalender

- Apr. tot 5/5 Trektellingen op de Scheldedijk
Voorjaar: Hobokens Wild-bierverkoop en activiteiten i.f.v. Expeditie Natuurpunt
- Za 14 apr Blauwe reigeronderzoek in Schoonselhof
Do 19 apr Bewegingsvergadering in CC Moretus
Di 24 apr Orchideeën: voordracht
Za 28 apr Info-avond zwaluwen
Di 1 mei Vogelexcursie Molsbroek en Bourgoyen
Zo 6 mei De Blankaart en omgeving
Zo 13 mei Vroegochtendwandeling in de Polder
Zo 13 mei Sponsorontbijt in CC Moretus
Do 17 mei Bestuursvergadering in CC Moretus
Za 26 mei Fietstocht Noordelijk Eiland en Zennegat
Zo 27 mei Dag van het Park in Gravenhof
Zo 3 juni Fietstocht Zwaluwen en weidevogels
Za 9 juni Zwerfvuil ruimen in en om de Polder
Za 9 juni Themawandeling in de Polder
Zo 10 juni De Oude Landen
Za 16 juni Netevallei en kasteeldomein Herlaar
Do 21 juni Bestuursvergadering in CC Moretus
Za 23 juni Natuurbeheer in de Hobokense Polder
WE 23/24 Expeditie Natuurpunt
Za 30 juni Vlinderwandeling in de Polder
Zo 1 juli Solvaypark in Terhulpen

Natuurbeheer:

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer André Van Langenhove, 03 288 00 81 of Peter Van Elsacker, 0486 82 27 92
Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Artikels voor het volgende Polder.blad - met verschijningsdatum 1 juli 2018 - dienen bij de redactie te zijn op 31 mei 2018 (zie Colofon, blz. 2)

www.hobokensepolder.be